

פסק דין חדש מאמץ את טענות פקיד שומה בגין "שינוי מודל עסקי"

עדכוני לקוחות

ביום 1.6.2023 פורסם פסק דינו של כב' הש' בורנשטיין (מחוזי-מרכז) בעניין מדטרוניק ונטור טכנולוגיות בע"מ נ' פקיד שומה כפר סבא. פסק הדין עוסק בטענת "שינוי מודל עסקי" (מכר FAR) אשר רשות המסים נוהגת להעלות במקרים של רכישות חברות ישראליות על ידי קבוצות בינלאומיות. פסק הדין מצטרף לפסקי הדין המחוזיים הקודמים בענין ג'יטקו (2017), ברודקום (2019) ומדינגו (2022) (בשני פסקי הדין האחרונים ייצג משרדנו), וממשיך בבחינת הנסיבות בהן יש לראות בשינוי מודל עסקי שערכה הנישומה כמכר של FAR Assets, Functions (Risks and) החייב במס רווח הון.

העובדות על קצה המזלג

חברת ונטור טכנולוגיות בע"מ ("ונטור") נוסדה בישראל בשנת 2004 ועסקה בפיתוח מוצרים רפואיים. בשנת 2008 רכשה חברת Medtronic inc. העומדת בראש קבוצה בינלאומית העוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק מוצרים רפואיים ("מדטרוניק") 8% ממניות ונטור, ובשנת 2009 רכשה את מלוא מניות החברה לפי שווי של 325 מיליון דולר ארה"ב. לאחר עסקת הרכישה התקשרה ונטור כמקובל במספר הסכמים בין-חברתיים עם חברות בקבוצת מדטרוניק, הסכמי מו"פ - במסגרתם הוענקו לחברות בקבוצה שירותי מחקר ופיתוח בתמורה להחזר הוצאות ("קוסט פלוס"), והסכמי רשיון - במסגרתם הוענק לחברות בקבוצה רשיון שימוש בקניין הרוחני שבבעלות החברה למשך 4 שנים תמורת תמלוגים ממכירות. בשנת 2012 הופסקה פעילות החברה הישראלית.

פקיד השומה טען כי בעקבות ההסכמים הבין-חברתיים ונטור העבירה את ה-FAR שלה לחברות הקבוצה מחוץ לישראל, ולכן יש לסווג את ההתקשרות בין הצדדים כעסקת מכר של ה-FAR ולמסותה בהתאם.

קביעות בית המשפט

- בית המשפט הכריע כי החברה אכן העבירה למדטרוניק פונקציות, נכסים וסיכונים ודחה את הערעור. מסקנתו התבססה על מספר קביעות עובדתיות, ובין היתר: החברה נתנה למדטרוניק זכות מלאה ושלמה לעשות שימוש בקניין הרוחני שלה, לרבות האפשרות לעשות בו שינויים, וזאת כמעט לכל אורך חייו הכלכליים; מדטרוניק נהגה בקניינה הרוחני של החברה כמנהג בעלים והחברה לא עשתה דבר על מנת לשמר את הידע אצלה; פטנטים מסוימים שהיו שייכים לונטור נרשמו על שם מדטרוניק, ומדטרוניק הייתה הבעלים בקניין הרוחני החדש שפותח על בסיס הקניין הרוחני של החברה; החברה השילה מעצמה כל כוח להחליט לגבי פעילותה ולגבי עתידה והוציאה לפועל את ההנחיות שהועברו על ידי מדטרוניק ולטובתה; מדטרוניק החליטה על יסוד האינטרסים שלה, משיקולים עסקיים, תקציביים ואחרים שלה, ובניגוד לאינטרסים של החברה, להפסיק את פעילות החברה בשנת 2012; הסכמי המו"פ והסכמי הרשיון נחתמו סמוך לפני הפסקת פעילותה של החברה והוחלו רטרואקטיבית; הקניין הרוחני שהיה בבעלות החברה זלג לקבוצה במשך הזמן, וכלל לא נמכר על ידיה, גם לא בסופו של דבר לעת סגירת פעילותה.
- כבוד הש' בורנשטיין נדרש לפסיקה המנחה הקיימת בסוגיית "שינוי מודל עסקי", ושרטט קשת של מקרים - בקצה אחד מקרים מובהקים של העברת פונקציות ונכסים תוך זמן קצר והשארת קליפה תאגידית (כבענין

גיטקו), ובקצה האחר מקרים של חברות פעילות הממשיכות לגדול, לשמור ולפתח את קניינין הרוחני (כבענין ברודקום). במקרה דנן, למרות הגידול במצבת כוח האדם והפיכתה של ונטור ל"מרכז חדשנות" של הקבוצה, בית המשפט מצא שנסיבות המקרה דומות יותר לאלו שבענין גיטקו. בית המשפט התייחס בהקשר זה, בין היתר, לעובדה כי המוצר היה בשלבי פיתוח ראשוניים ומדטרוניק ביקשה להתאימו לצרכיה, וכי מוקד העסקה לא היה הקניין הרוחני הקיים, כי אם הפיתוחים העתידיים שיהיו בבעלות זרה. כמו כן בית המשפט מציין את העובדה כי בענין ברודקום ומדינגו הקניין הרוחני שנותר בידי החברה הישראלית נמכר לאחר מכן בסכום משמעותי. מן העבר השני, בית המשפט מצא כי המקרה דומה לנסיבות גיטקו בכך שגם ונטור הפכה ל"קליפה תאגידית" המנוהלת דה פקטו על ידי מדטרוניק לצרכיה ומטרותיה שלה, כאשר הידע ויכולותיה של החברה "זלגו" לקבוצה באין מפריע, וכל שנותר בחברה הן פונקציות "ביצועיות" בלבד. ויודגש שבית המשפט הגיע למסקנה זו על אף, ואף בשל העובדה, שככל הנראה ונטור הפכה ל"מרכז חדשנות" של הקבוצה ופעילות המו"פ שלה המשיכה.

- לאחר שבית המשפט קבע כי נמכרו כלל נכסיה הבלתי מוחשיים של החברה, הוא דן בשווי ה-FAR שנמכרו במקרה דנן, שני הצדדים הפנו לשווי החברה כפי שהתבטא בעסקאות במניותיה, אך נחלקו בשאלה אם ה"עסקה הדומה" אליה יש להשוות היא העסקה בה נרכשו 8% ממניות החברה או העסקה שהתרחשה שנה מאוחר יותר שבה נרכשה יתרת המניות, וכן בשאלה אם במסגרת רכישת מלוא המניות תומחרה "פרמיית שליטה" שיש להפחית משווי העסקה כדי לחלץ את שווי נכסי החברה. בית המשפט אימץ את השווי שנקבע על ידי פקיד שומה בהתאם לעסקת רכישת מלוא הבעלות בחברה ולא הכיר בקיומה של "פרמיית שליטה". כמו כן בית המשפט השקיף על יכולת השליטה בחברה (בגינה משולמת לכאורה "פרמיית שליטה") כדומה ליכולת לשלב את הקניין הרוחני של החברה בתוכניות העסקיות של הקבוצה, ולכן סבר שממילא השווי הגבוה שמדטרוניק היתה נכונה לשלם עבור מניות החברה משקף "סינרגיה", אשר כפי שכבר פסק בגיטקו - אינה נכס מובדל.

- בית המשפט גם אימץ את עמדת המשיב לענין התאמה משנית, וקבע כי לאור הקביעות בעניין קונטירה (2018) פקיד השומה מוסמך להשית התאמה משנית. ניתן לומר שלאחר ארבעה פסקי דין מחוזיים בנושא "שינוי מודל עסקי", שלושה מתוכם של כבוד השופט בורנשטיין, הולכת ומתבהרת המסגרת המשפטית ומתגבשים העקרונות המנחים לפיהם ייבחנו מקרים אלה על-ידי בתי המשפט. מהפסיקות השונות עולה כי ניתן משקל משמעותי מאוד לניתוח עובדתי של נסיבות כל מקרה ומקרה, ובפרט נדרש לבחון מה היתה מידת המעורבות של הקבוצה, עצמאות החברה, מנגנוני הרישום וההגנה על קניינה הרוחני וכיוצ"ב. פסק הדין מדגיש את החשיבות של התנהלות הקבוצות הבינלאומיות ביום שלאחר רכישת החברה הישראלית והאופן שבו הן מגבשות ומיישמות את יחסי הגומלין ואת המערכת ההסכמית בין חברות הקבוצה. כמו כן, ניתן ללמוד מפסק הדין על חשיבות התכנון הנבון של העסקה ויישומה המוקפד, וכך גם השלכות הליכי השומה והשפעתם על הליכי הליטיגציה בבית המשפט.

עדכון זה נועד לספק מידע כללי ותמציתי בלבד. הוא אינו מהווה ניתוח מלא או שלם של הסוגיות הנידונות, אינו מהווה חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו.

אנשי קשר

ד"ר אסף פרוסק
שותף

עדי חיה רבן
מגשרת, שותפה

שירין גבאי מצגר
שותפה

שלמה אביעד זידר
מגשר, שותף

דניאל פסרמן
ראש תחום מסים